

Jätan välja kuulutamata Riigikogus 15. veebruaril 2007 vastu võetud keelatud rajatise kõrvaldamise seaduse.

Vastuvõetud seaduse §-s 1 sätestatud keelatud rajatise mõiste ei ole kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse §-st 10 tuleneva õiguskindluse põhimõttega. Seaduse §-ga 1 keelatakse isikutel teatavatele tunnustele vastavate rajatiste püstitamine ja eksponeerimine. Samas on kehtestatud keelud määratletud liiga üldsõnaliselt, mis ei võimalda isikutel ette näha, milline käitumine on seadusega kooskõlas. Kõnealune säte annab politseiprefektile liiga suure voli otsustamiseks, kas rajatis on nimetatud seaduse mõttes keelatud või mitte.

Seaduse § 2 lõike 1 järgi teeb politseiprefekt §-s 1 sätestatud keelu rikkumise korral keelatud rajatise omanikule või isikule, kes on keelatud rajatise püstitanud või kelle kinnisasjal keelatud rajatis asub, ettekirjutuse keelu rikkumise lõpetamiseks, sealhulgas rajatise teisaldamiseks või selle püstitamise keelamiseks. Paragrahvi 2 lõike 2 kohaselt võib politseiprefekt ettekirjutuse täitmise tagamiseks rakendada halduskohtu loal sunnivahendina asendustäitmist või sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras.

Nimetatud säte on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse §-st 4 tuleneva võimude lahususe ja tasakaalustatuse ning §-st 10 tuleneva õiguskindluse põhimõttega.

Põhiseaduse § 86 järgi teostab täidesaatvat võimu Vabariigi Valitsus ning § 146 järgi mõistab õigust kohus. Põhiseaduse § 15 lõike 1 alusel on igaühel õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Sellest järeldub, et kohtute üheks funktsiooniks on isikute õiguste ja vabaduste kaitse täidesaatva võimu õigusvastase tegevuse eest. Teatavatel juhtudel tuleneb põhiõigustesse sekkumiseks kohtu eelneva loa nõue sõnaselgelt Eesti Vabariigi põhiseadusest (§ 21 lg 2 ja § 43) või on kooskõlas selle mõttega (kui sekkumine on eriti intensiivne ning peab aset leidma viivitamata või kui põhiõigusse sekkutakse salaja). Üldjuhul aga on kohtud seatud teostama järelkontrolli.

Keelatud rajatise kõrvaldamise seaduse § 2 lõikega 2 pannakse halduskohtule kohustus võtta osa haldusotsuste tegemisest. Taolise regulatsiooni kehtestamisega soovib seadusandja, et teatava põhiõiguse – omandiõiguse – kitsendamiseks oleks juba eelnevalt kohtu luba. Seaduses kirjeldatud juhtudel ei ole aga tegemist säärase erandliku iseloomuga põhiõiguse riivega, mis õigustaks kohtu kaasamist täidesaatva võimu teostamisse. Kaasates kohtud ilma põhiseadusest tuleneva õigustusega täidesaatva võimu teostamisse, on Riigikogu seadnud ohtu põhiseaduse §-s 146 sätestatud kohtute sõltumatuse ja erapooletuse nõude täitmise.

Lisaks ülaltoodule ei ole vastuvõetud seaduse § 2 lõikes 2 sisalduv regulatsioon kooskõlas põhiseaduse §-s 10 sätestatud õiguskindluse põhimõttega. Kuna seaduse kõnealusest sättest ei selgu, mida halduskohus loa andmisel kontrollib, hägustab see isikute õiguste kaitse võimalusi.

Keelatud rajatise kõrvaldamise seaduse § 3 lõikes 2 määratleb Riigikogu "Tallinnas aadressil Kaarli pst 13 (kinnistu, mis on registreeritud Harju Maakohtu kinnistusosakonnas Tallinna kinnistusjaoskonnas numbri all 160601 ja mis kannab katastritunnust 78401:107:0340) asuvat rajatist" kui keelatud rajatist vastuvõetud seaduse § 1 mõttes ning kohustab Vabariigi Valitsust

korraldama selle teisaldamise 30 päeva jooksul arvates seaduse jõustumisest.

Nimetatud säte on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse §-s 4 sätestatud võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttega.

Võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõtte järgi on igal riigivõimu harul talle põhiseadusega määratud funktsioon. Põhiseaduse järgi teostab Riigikogu seadusandlikku võimu (§ 59), Vabariigi Valitsus täidesaatvat võimu (§ 86) ning kohtud mõistavad õigust (§ 146).

Tulenevalt põhiseaduse §-st 4 ei tohi Riigikogu otsustada küsimusi, mis on põhiseadusega antud teiste riigivõimude pädevusse. Seadusandlikku funktsiooni täites on Riigikogul õigus kehtestada üldisi ja abstraktseid reegleid, mille alusel täidesaatev ja kohtuvõim lahendavad üksikjuhtumeid. Riigikogu võib üksikküsimustes võtta vastu seadusi üksnes põhiseaduses ettenähtud juhtudel (näiteks § 115). Muudel juhtudel seadusega üksikküsimusi lahendades ületab Riigikogu talle põhiseadusega antud pädevust ning rikub põhiseaduses ettenähtud funktsioonijaotust.

Reguleerides seadusega üksikjuhtumit, läheb Riigikogu vastuollu ka Eesti Vabariigi põhiseaduse § 12 lõikes 1 sätestatud võrdsuse põhimõttega. Tunnistades konkreetse rajatise keelatud rajatiseks, kohtleb Riigikogu meelevaldselt ühte subjekti erinevalt võrreldes nendega, kelle õiguste ja kohustuste üle otsustab täidesaatev või kohtuvõim seaduses antud üldiste ja abstraktsete reeglite alusel ning kellel on võimalus asjakohases menetluses oma õigusi kaitsta.

Eelneva põhjal on keelatud rajatise kõrvaldamise seadus vastuolus põhiseaduse §-dega 4, 10, 12, 59, 86 ja 146.

Pean vajalikuks 15. veebruaril 2007 vastu võetud keelatud rajatise kõrvaldamise seadust Riigikogus uuesti arutada ja otsustada ning viia see kooskõlla Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Alus: Eesti Vabariigi põhiseaduse § 107.

Toomas Hendrik Ilves

Avaldatud Riigi Teatajas 2007 Lisa, 19, 302